

Til lovforslag nr. L 189

Folketinget 2013-14

Betænkning afgivet af Sundheds- og Forebyggelsesudvalget den 0. juni 2014

Udkast

til

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af sundhedsloven og lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v.

(Kriterier for kastration og justeringer som følge af indførelse af juridisk kønsskifte m.v.)

[af ministeren for sundhed og forebyggelse (Nick Hækkerup)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 7 ændringsforslag til lovforslaget. Ministeren for sundhed og forebyggelse har stillet ændringsforslag nr. 1-4, 6 og 7. Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 5.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 30. april 2014 og var til 1. behandling den 20. maj 2014. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Sundheds- og Forebyggelsesudvalget.

Dispensation fra § 8 a, stk. 2, i Folketingets forretningsorden

Udvalget anmoder om, at Folketinget dispenserer fra reglen i forretningsordenen om, at 2. behandling af lovforslaget ikke må finde sted før 2 dage efter, at offentliggørelsen af betænkningen har fundet sted.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i <> møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og ministeren for sundhed og forebyggelse sendte den 3. marts 2014 dette udkast til udvalget, jf. SUU alm. del – bilag 297. Den 30. april 2014 sendte ministeren for sundhed og forebyggelse de indkomne høringssvar og et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget 1 skriftlig henvendelse fra LGBT Danmark.

[Ministeren for sundhed og forebyggelse har over for udvalget kommenteret den skriftlige henvendelse til udvalget.]

Lukket ekspertmøde

Sundheds- og Forebyggelsesudvalget afholdt den 15. maj 2014 et lukket ekspertmøde om transkønnedes vilkår i Danmark. Programmet for ekspertmødet er omdelt som bilag 2.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 23 spørgsmål til ministeren for sundhed og forebyggelse til skriftlig besvarelse, [som denne har besvaret.]

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

<>

Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget kan støtte lovforslaget, men det sker med en klar forventning om, at regeringen fortsætter arbejdet for at få flyttet transkønnethed væk fra listen over psykiatriske diagnoser, både i Danmark og internationalt. SF er kritisk over for, at transkønnede fortsat skal diagnosticeres med en psykiatrisk lidelse for at kunne få foretaget en kastration.

Det er positivt, at sundhedsloven med lovforslaget ændres, så den er i overensstemmelse med loven om juridisk kønsskifte. Det er også positivt, at transkønnede sikres rettigheder i forhold til deres sundhed, selv om deres juridiske køn ændres. Og endelig er den nye formulering vedrørende

kastration bedre end den nuværende. Derfor støtter SF lovforslaget.

SF beklager dog, at man ikke er åben over for at gøre op med Sexologisk kliniks monopol, så den geografiske ulighed kunne reduceres – ligesom man kunne ønske større åbenhed i forhold til internationalt samarbejde omkring udførelsen af kastrationer.

Men SF har stillet ændringsforslag nr. 5 med henblik på at sikre, at transkønnede efter eget ønske derom, tilbydes kvalificeret vejledning og støtte i udlevelsen af deres nye køn og i håndteringen af de udfordringer, dette medfører. Som Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse har udformet ændringsforslaget, giver det i første omgang kun den ret til mennesker, der søger om kastration, men forslagsstillerne har desuden et ønske om, at en lignende mulighed for sundhedsfaglig støtte også gives til transkønnede, der søger om juridisk kønsskifte.

Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis medlemmer af udvalget ønsker et åbent og tolerant samfund, hvor transkønnede såvel som alle andre kan føle sig, klæde sig og opføre sig som de vil, så længe de ikke er til skade for andre.

DF og KF finder derimod ikke, at det er til nogens gavn at forsøge at lovgive sig ud af det biologiske faktum, som vores køn er. Uanset om vi er glade for eller kede af vores biologiske køn, så er det et faktum, som kun kan ændre ved en kønsskifteoperation.

Med de to lovforslag (L 182 om nyt personnummer til personer, der oplever sig som tilhørende det andet køn og dette) opstår der en række dilemmaer, hvor mennesker fanges i juridisk ingenmandsland. DF og KF noterer sig, at indenrigs og økonomiministeren ikke under udvalgsbehandlingen af L 182 har kunnet give svar på, hvordan transpersoners juridiske stilling vil være i en række situationer, f.eks. i forbindelse med valg af omklædningsfaciliteter, indlæggelse på flersengsstuer, indkvartering under værnepligt etc. Ministeren giver udtryk for, at disse ting skal klares ved dialog. Og det vil også være det bedste. Men DF og KF finder det aldeles uhensigtsmæssigt, at der ikke findes klare retningslinjer, hvis der skulle opstå tvister. Hermed efterlades gruppen af transkønnede i juridisk ingenmandsland.

DF og KF finder det endvidere uhensigtsmæssigt, at transkønnede ikke vil have lige adgang til sundhedsydelse, men selv aktivt skal opsøge de tilbud, som vi ved har livreddende effekt, hvis man får indkaldelser.

DF og KF finder det desuden ganske usympatisk, at sundhedsloven fremover skal definere mennesker som henholdsvis »en person med livmoder« og »en person med mindst en testikel«. DF og KF finder, at køn er væsentlig for mange mennesker, uanset om de er transkønnede eller ej. Derfor finder partierne det ikke hensigtsmæssigt at tage alle som gidsler i dette forsøg på at definere sig ud af kvinde/mand. Samtidig stiller det personer, der af sygdomsmæssige årsager f.eks. har mistet livmoderen i den situation, at de ikke længere i sundhedsloven er defineret som kvinder. Ligesom et kønsskifte ikke kan rette op på, at man er født uden livmoder, hvorfor en mand, der juridisk og fysisk skifter køn til kvinde, derfor heller ikke vil være kvinde i sundhedslo-

vens forstand. Dermed finder DF og KF, at de to lovforslag tilsammen alene er udtryk for et søgt forsøg på at kalde biologien noget andet – og med et ret uheldigt udfald.

Endelig er der spørgsmålet om at lade juridiske mænd få hjælp til assisteret reproduktion. Dette forslag synes at virke stik imod hensigten. Hvis man netop har bedt om at blive betragtet som en mand, er det vel næppe for at blive gravid. DF og KF stiller sig derfor undrende over for, hvilken persongruppe denne ændring skal laves for.

Endelig er DF og KF bekymret for, om lovforslagene kan have negative konsekvenser for vores fælles frihed og for sikkerheden i f.eks. lufthavne.

DF og KF noterer sig i den sammenhæng, at ministeren for sundhed og forebyggelse, tidligere forsvarsminister, Nick Hækkerup under 1. behandling af lovforslaget sagde følgende, da han blev adspurgt om muligheden for at ændre sin faktiske højde i passet: »netop det der med at skulle give et pas, ville jo være at give frihed på bekostning af nogle andre, nemlig på bekostning af flysikkerheden og på bekostning af folks mulighed for at færdes sikkert. Derfor er vi her nået dertil, at kæden knækker. Hvis man giver den frihed, tager man friheden fra nogle andre, nemlig os alle sammen i fællesskab«.

Når ministeren for sundhed og forebyggelse har denne bekymring omkring ændret højde i passet, er DF og KF blevet bekræftet i, at en sådan sikkerhedsrisiko formentlig også vil være forbundet med ændret cpr-nummer i passet. DF og KF noterer sig desuden, at det i dag er ganske svært at skifte cpr-nummer i forbindelse med identitetstyveri netop af sikkerheds- og identifikationsmæssige årsager. DF og KF forestiller sig, at de samme problemstillinger må være gældende i forbindelse med skift af cpr-nummer af andre årsager.

DF og KF kan på den baggrund ikke støtte lovforslagene, men finder i stedet, at et grundigt arbejde for mere social accept af transkønnedes valg af levevis, påklædning og andet vil være langt mere hjælpsomt og brugbart end dette uheldige forsøg på at fjerne koblingen mellem biologi og cpr-nummer.

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Til § 1

Af *ministeren for sundhed og forebyggelse*, tiltrådt af <>:

1) Efter nr. 8 indsættes som et nyt nummer:

»01. I § 94, stk. 2, ændres »kvinden« til: »den gravide«.

[Korrektion]

2) Nr. 14 affattes således:

»14. I § 100, stk. 2, ændres to steder »kvinden« til: »den gravide«, og to steder ændres »hun« til: »denne«.«
[Korrektion]

3) Efter nr. 14 indsættes som et nyt nummer:

»02. I § 100, stk. 3, ændres »Kvinden« til: »Den gravide«.«
[Korrektion]

4) Nr. 15 affattes således:

»15. I § 100, stk. 5 og 6, ændres »kvinden« til: »den gravide«.«
[Korrektion som følge af nyt nummer vedr. § 100, stk. 3]

Af et *mindretal* (SF), tiltrådt af <>:

5) Efter nr. 18 indsættes som et nyt nummer:

»01. Efter § 115 indsættes som ny paragraf:

»§ 115 a. En person, der ønsker tilladelse til kastration som led i kønsskifte, skal tilbydes tværfaglig rådgivning herom.«
[Rådgivning til transkønnede]

Af *ministeren for sundhed og forebyggelse*, tiltrådt af <>:

Til § 2

6) Nr. 2 affattes således:

»2. I § 1 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3*. I denne lov forstås ved:

- 1) Kvinde: En person med livmoder eller æggestoksvæv.
 - 2) Mand: En person med mindst en testikel.«
- [Præcisering af definitionsbestemmelse]

Til § 4

7) Paragraffen affattes således:

»§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. september 2014, jf. dog *stk. 2*.

Stk. 2. § 3 træder i kraft den 31. august 2014.«
[Korrektion]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensrettelse, således at kvinden også i § 94, stk. 2, benævnes den gravide.

Til nr. 2

Idet § 102, stk. 2, alene indeholder to punktummer, foreslås § 1, nr. 14, ændret således, at det blot fremgår, at kvinden to steder i § 102, stk. 2, ændres til den gravide, og hun to steder i § 102, stk. 2, ændres til denne. Der er således tale om ændringer af teknisk karakter.

Til nr. 3

Idet ordet Kvinden i § 100, stk. 3, er angivet med stort bogstav, foreslås betegnelse ændret til Den gravide ligeledes med stort begyndelsesbogstav. Der er tale om en ændring af teknisk karakter.

Til nr. 4

Som en konsekvens af det nye nummer vedr. § 100, stk. 3, jf. ændringsforslagets nr. 3 til § 1, foreslås det, at justeringen af § 100, stk. 3, i lovforslagets § 1, nr. 15, udgår.

Til nr. 5

Med den nye bestemmelse foreslås det, at en person, der ønsker tilladelse til kastration som led i kønsskifte, skal tilbydes rådgivning herom.

Rådgivningen skal støtte i udforskningen og udlevelsen af deres nye køn og i håndteringen af de udfordringer dette medfører. Rådgivningen må ikke have indflydelse på muligheden for at modtage kønskorregerende behandling.

Til nr. 6

Med den foreslåede ændring af lovforslagets § 2, nr. 5, præciseres det, at også personer, der har æggestoksvæv, er omfattet af den foreslåede definition af kvinder i lovens forstand. Præciseringen foreslås, idet personer, som ikke har en livmoder, men som stadig har æggestokke eller æggestoksvæv i princippet kan fungere som ægdonorer, hvorfor disse tillige bør omfattes af lovens bestemmelser. Det bemærkes samtidig for god ordens skyld, at den foreslåede definition af køn i lovens forstand alene har til formål at sikre, at personer, der har skiftet juridisk, men ikke biologisk køn, og som ønsker behandling med assisteret reproduktion, har mulighed herfor.

Til nr. 7

Idet 1. september 2014 er ikrafttrædelsesdato for § 1, nr. 8, i lov nr. 653 af 12. juni 2013, der justerer sundhedslovens § 106, og 1. september 2014 desuden er ikrafttrædelsesdatoen for nærværende lovforslag L 189, hvori der også foreslås ændringer af § 106, foreslås det med henblik på at sikre klarhed over ordlyden af sundhedslovens § 106, at lovforslagets § 3, der indeholder de vedtagne, men ikke ikrafttrådte ændringer af § 106, træder i kraft den 31. august 2014.

Annette Lind (S) Flemming Møller Mortensen (S) Julie Skovsby (S) Karen J. Klint (S) fmd. Anne Sina (S)

Rasmus Horn Langhoff (S) Orla Hav (S) Camilla Hersom (RV) Marlene Borst Hansen (RV) Liv Holm Andersen (RV)

Jonas Dahl (SF) Eigil Andersen (SF) Özlem Sara Cekic (SF) Stine Brix (EL) Per Clausen (EL) Hans Andersen (V) nfmd.

Martin Geertsen (V) Jane Heitmann (V) Sophie Løhde (V) Hans Christian Schmidt (V) Eyvind Vesselbo (V)

Finn Thranum (V) Liselott Blixt (DF) Jens Henrik Thulesen Dahl (DF) Karina Adsbøl (DF) Mette Hjerminde Dencker (DF)

Simon Emil Ammitzbøll (LA) Thyra Frank (LA) Mai Mercado (KF)

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Sambandsflokkurin og Javnaðarflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	47	Det Konservative Folkeparti (KF)	8
Socialdemokratiet (S)	47	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Dansk Folkeparti (DF)	22	Siumut (SIU)	1
Radikale Venstre (RV)	17	Sambandsflokkurin (SP)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Enhedslisten (EL)	12	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	1
Liberal Alliance (LA)	9		

Oversigt over bilag vedrørende L 189

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra ministeren for sundhed og forebyggelse
2	Program for Sundheds- og Forebyggelsesudvalgets lukkede ekspertmøde den 15. maj 2014 om transkønnedes vilkår i Danmark
3	Præsentationer fra Sundheds- og Forebyggelsesudvalgets lukkede ekspertmøde den 15. maj 2014 om transkønnedes vilkår i Danmark
4	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	Henvendelse af 27/5-14 fra LGBT Danmark
6	Ændringsforslag fra ministeren for sundhed og forebyggelse

Oversigt over spørgsmål og svar vedrørende L 189

Spm.nr.	Titel
1	Spm. om teknisk bistand til et ændringsforslag, der medfører, at ordene transseksuel og transseksualitet ændres til transkønnet og transkønethed, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
2	Spm. om teknisk bistand til et ændringsforslag, som sikrer rådgivning og støtte i forbindelse med kønsskifte, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
3	Spm. om den kommende vejledning vil følge de internationale »standards of care«, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
4	Spm. om, hvilke udenlandske erfaringer der er fra f.eks. New Zealand i forhold til behandling af transkønnede, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
5	Spm. om den kommende vejledning vil indskrænke transkønnedes nuværende mulighed for at blive behandlet af gynækolog/psykolog teams, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
6	Spm. om der er nogen udenlandske fortilfælde, hvor man er gået så langt, som man nu gør i Danmark i forhold til juridisk kønsskifte, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
7	Spm. om, at ministeren kan bekræfte, at lovforslaget ikke har økonomiske konsekvenser for det offentlige, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
8	Spm. om, hvorfor ministeren ikke finder det påkrævet at ændre Børneloven, således at der sikres konsistent sprogbrug, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
9	Spm. om, hvorfor ministeren mener, at det er fuldt ud acceptabelt, at omtale »kvinden« som mor til et barn i Børneloven (§ 30), men uacceptabelt i Sundhedsloven at omtale en gravid som »kvinde«, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
10	Spm. om ministeren anser det for inkluderende og hensigtsmæssigt, at der anvendes forskellige betegnelser i forskellige love for den eller det

- samme, f.eks. »den gravide« i Sundhedsloven og »kvinden« i Børneloven, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 11 Spm. om, at i og med at Børneloven ikke hører under ministerens ressortområde, overvejer ministeren da at kontakte den relevante minister med henblik på at tilpasse Børneloven således, at der opnås konsistente formuleringer, angivelser og betegnelser i lovgivningens udtryk, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 12 Spm. om ministeren har overvejet at trække de foreslåede sproglige ændringer i Sundhedsloven tilbage og fastholde den nuværende terminologi for at sikre ensartet sprogbrug i f.eks. Sundhedslov og Børnelov, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 13 Spm. om, at under ministerens tale fra Folketingets talerstol under 1. behandling af lovforslaget den 20. maj 2014 udtrykket ”Skam Jer”, om partierne V, DF, LA og KF – vil ministeren uddybe, hvad ministeren helt præcist mener det er, at partierne bør skamme sig over, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 14 Spm. om ministeren deler den opfattelse, at uanset hvilket køn, hvilken kønsidentitet, hvilken seksuel orientering, hvilken hudfarve eller politisk overbevisning man har, så har man krav på at blive behandlet med respekt – både i ord og handling, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 15 Spm. om, hvornår den nye vejledning angående udredning og behandling af transpersoner sendes i høring, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 16 Spm. om, hvornår Sexologisk Klinik har færdigudviklet, de i rapporten fra den tværministerielle arbejdsgruppe nævnte, udrednings- og behandlingstilbud til unge, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 17 Spm., om en juridisk kønsskiftet biologisk kvinde, som mister retten til automatisk indkaldelse til f.eks. screeningstilbud, stadigvæk kan modtage erstatning fra Patientklagenævnet hvis personen f.eks. får livmoderhalskræft, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 18 Spm., om, hvilke overvejelser ministeren har i forhold til mulighederne for operativt kønsskifte for unge under 18 år, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 19 Spm., om ministeren forventer at fremsætte lovforslag rettet mod unge under 18 år for så vidt angår operativt kønsskifte, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 20 Spm., om ministeren planlægger initiativer for så vidt angår udredning, rådgivning og behandling af unge transpersoner under 18 år, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 21 Spm., om regionerne modtager ekstra midler via det udvidede totalbalanceprincip (DUT) når lovforslaget er gennemført, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå

- 22 Spm. om, hvorfor Danmark lovgivningsmæssigt har haltet bagefter andre lande i forhold til behandlingen af transseksuelle, og oplyse hvordan Danmark konkret med lovforslagene L 182 og L 189 evt. nærmer sig de lande, som vi normalt sammenligner os med, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå
- 23 Spm. om kommentar til henvendelsen af 27/5-14 fra LGBT Danmark, til ministeren for sundhed og forebyggelse, og ministerens svar herpå